

Lenka Kohoutová

Proměna pohádkového motivu v různých kulturách

Oponentský posudek

Lenka Kohoutová zvolila pro svou bakalářskou práci srovnávání pohádek o narození atypického dítěte v rámci výuky žáků LDO ZUŠ v Nepomuku. Hlavním tématem, spojujícím zvolené texty, bylo téma odlišnosti, motivy neobvyklého zrození dítěte - zvláštního, zázračného nebo nějak postiženého, malého či ošklivého. Jako cíle celého projektu o osmi lekcích si zvolila schopnost vnímání druhých, jejich jednání a řešení sociálních situací; u jednotlivých lekcí jsou pak tyto cíle konkretizovány a variovány. Další z hlavních cílů se týkal žánru tradiční lidové pohádky, rozšíření a obohacení povědomí dětí o pohádce a vzkříšení zájmu o ni.

Pro tuto práci zvolila Lenka Kohoutová skupinu dětí převážně ve starším školním věku. Ze tří skupin, o nichž uvažovala, volila skupinu 10 – 11 letých, složenou z 3 chlapců a 4 dívek, sice nově sestavenou, ale dobře fungující pokud jde o vztahy ve skupině, snadno se sjednocující, jejíž členové mají opravdový zájem o práci.

Po zralé úvaze pro tento projekt vybrala čtyři pohádky – dvě evropské – Palečka Boženy Němcové a Prince Chocholouše Charlese Perraulta, a dvě asijské – vietnamskou pohádku Kokos a indickou Princezna pomeranč.

V první kapitole o pohádce shrnula látku, která byla součástí lekcí. Na první pohled tato pasáž působí poněkud formálně, ale vzhledem k tomu, že je výběrem látky pro děti, je zcela na místě. Ale mám námitku k citaci Proppa o tom, že všechny kouzelné pohádky jsou stejného typu a pořadí funkcí je vždy stejné. Vycházel ze studia evropských (převážně ruských) pohádek, ale pro pohádky asijské, zejména indické a západoindické, o dálnévýchodních nemluvic, pravidla pohádek evropských neplatí, aspoň ne v plné míře. Bylo by to ovšem téma na jinou práci (např. v evropské kouzelné pohádce se řeší problém dospívání adolescenta, ve východní pohádce bývá často hrdinou ženatý muž, otec rodiny, na rozdíl od evropské pohádky mnohdy hlavní hrdina umírá, ale je to zřejmě chápáno zcela jinak než v Evropě, protože hinduisti i buddhisti věří v reinkarnaci atd.)

V teoretické části provedla autorka rozbor všech čtyř pohádek, založený na citacích a komentářích k nim, a to z hlediska zvoleného tématu.

Už tato fakta svědčí o důkladné promyšlenosti přístupu Lenky Kohoutové k projektu.

Praktická část: lekce byly realizovány v rámci předmětu Dramatika a slovesnost. Hlavními tématy byly vztahy v rodině a blízkém okolí, náhled na právo na život.

Rozdělení lekcí a jeho odůvodnění: 1 lekce – cesta za pohádkou jakožto žánrem, 2 a 3 – Paleček - pohádku děti znají a jde o lidskou podobu, jen zmenšenou; 4 a 5 – Kokos, 6 – Princezna Pomeranč, 7, + 8 prodloužená lekce s přespáním ve škole. Princ Chocholouš byl zařazen na závěr, protože ošklivost je nejvíce blízká dětské zkušenosti.

Lenka Kohoutová použila širokou škálu metod, běžně užívaných, ale přesahuje je práce s hudbou a zpřítomňování vzdálených zemí pomocí Google Earth.

Poměrně dlouhé četní textů má opodstatnění v cílech zaměřených na poznávání literárního žánru pohádky, ale někde vedla dost rozsáhlá část lekce, založená jen na verbálních metodách, k nesoustředěnosti dětí (2. Lekce).

Autorka dbala na návaznost lekcí, včetně případu, kdy děti sbíraly informace pro spolužáka, který přišel bez znalosti bezprostředně přecházejících aktivit.

Děti spojovaly poznatky z práce se svou zkušeností, do práce se promítaly jejich osobní postoje, projevovaly pozitivní vztah k Vietnamu a Vietnamcům, u nichž oceňovaly skromnost a pracovitost. Na závěr si děti vyžádaly opětovné přečtení všech 4 pohádek, v literatuře hledaly podobné motivy a příběh – svědectví o tom, že pochopily řadu literárních pojmů, zaujalo je srovnávání literárních děl a jejich identit

Rozsáhlé reflexe a hodnocení průběhu lekcí obsahují popis chování dětí, celý průběh, ale také sebereflexi, uvědomění si vlastních chyb a omylů, a ovšem i výklad o tom, jak děti témata pochopily, jak reagovaly

Dvě námitky:

Lenka používá termín „návodné otázky“, ale ty, které klade (viz např. na s. 60) jsou otevřené. Návodná otázka by zněla např. „Jak se vám líbilo...?“, nebo „Líbilo se vám...“, „Byla princezna

krásná?“ apod. Kdežto otázky zde kladené zní např. „K čemu vás vedou tyto indicie? Co si myslíte o tom, co je v truhličce?“ apod.

U pohádky O Palečkovi autorka uvádí, že text „pochází z roku 1899“ (s. 23), ale „pochází“ navozuje představu, že v tom roce byla napsána nebo zaznamenána. Podařilo se mi zjistit, že Pohádka o Palečkovi Boženy Němcové byla posmrtně vydána jako její překlad v rámci několika „jinoslovanských“ pohádek, poprvé byla zveřejněná ve Štěpnici 1860. Je to ale to jiný text, než uvádí Lenka. Formulace by měla znít "otištěná v knize... z roku 1899". Ale zřejmě to nebyla práce Boženy Němcové, autor či vydavatel možná jejím jménem chtěl dodat lesk své publikaci, nebo tu hrála roli představa že pohádka=Němcová (viz Sebrané spisy B.N. IX, Laichter 1910, sestavila Marie Gebauerová – jiný zdroj jsem neměla po ruce, může to být i složitější).

Otázka pro obhajobu: Jak byste v obecné rovině shrnula na základě nejen této zkušenosti, ale i ostatní Vám známé pohádkové literatury, vztah mezi „nepravdivou“ pohádkou a realitou, zejména životem dnešních dětí.

Práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji **doporučuji k obhajobě s klasifikací A – B.**

29.5.2018

Prof. Eva Machková